

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

О.Д. РАДЧЕНКО, канд. екон. наук, с.н.с., доцент, пров. наук. співроб. відділу фінансово-кредитної та податкової політики

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» м. Київ, Україна

Фінансові інструменти є засобами, що застосовуються для виконання завдань, передбачених фінансовою політикою. Оскільки на період дії правового режиму воєнного стану роль держави в економіці значно зростає, відповідно посилюється сфера застосування та впливу фінансових інструментів [5]. Якщо завважити, що фінансові інструменти є сегментом ринку, який перетворює заощадження на інвестиції та перерозподіляє фінансові ресурси між секторами, вони практично стають складовою забезпечення національної безпеки.

Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану [2] передбачають, що в умовах широкомасштабної збройної агресії та запровадження воєнного стану в Україні першочергового значення набуває забезпечення надійного та стабільного функціонування банківської і фінансової системи країни, а також максимальне забезпечення потреб оборони України, безперебійного функціонування системи державних фінансів та об'єктів критичної інфраструктури.

Перед ринком фінансових інструментів під час війни та особливо для повоєнного відновлення стоять два виклики. Перший – це необхідність довершеного формування цього сегменту ринку, у відповідності до міжнародних вимог та стандартів, у частині відповідності запитам економіки країни: прозорості, відкритості, доступності, упорядкованості та конкурентності. Другий – виконання ринком фінансових інструментів ролі організатора і каталізатора фінансових ресурсів поствоєнного відновлення економіки України.

Якщо перший виклик системний і може бути вирішеним адміністративними та організаційними заходами, то другий вимагає формування окремої концепції чи стратегії, метою якої є добір ефективних джерел, каналів та пріоритетних напрямів розподілу фінансових ресурсів поствоєнної відбудови України. Наразі, відбувається зниження дієвості ринкових інструментів та формується висока невизначеність в умовах повномасштабних бойових дій, що унеможливили здійснення монетарної політики в традиційному форматі.

Згідно Інфляційного звіту Національного банку України (НБУ) [1], монетарні умови та фінансові ринки характеризуються показниками: попит і пропозиція на міжбанківському валютному ринку, інтервенції НБУ, офіційний курс гривні до долара, Індeksi РЕОК і НЕОК, облікова ставка, середньозважені гривневі процентні ставки за строковими депозитами ДГ, середньозважені гривневі процентні ставки за строковими депозитами НФК, зміна обсягу гривневих ОВДП в обігу в розрізі власників, дохідність гривневих ОВДП, чинники впливу на ліквідність банківської системи (коррахунки+ДС). Саме ці показники є об'єктами регулювання ринку фінансових інструментів на макрорівні. Втіленням вектора політики фінансових інструментів на макрорівні

є державний бюджет. Фінансування економіки України з початку повномасштабної війни на прикладі державного бюджету приведена на рис. 1.

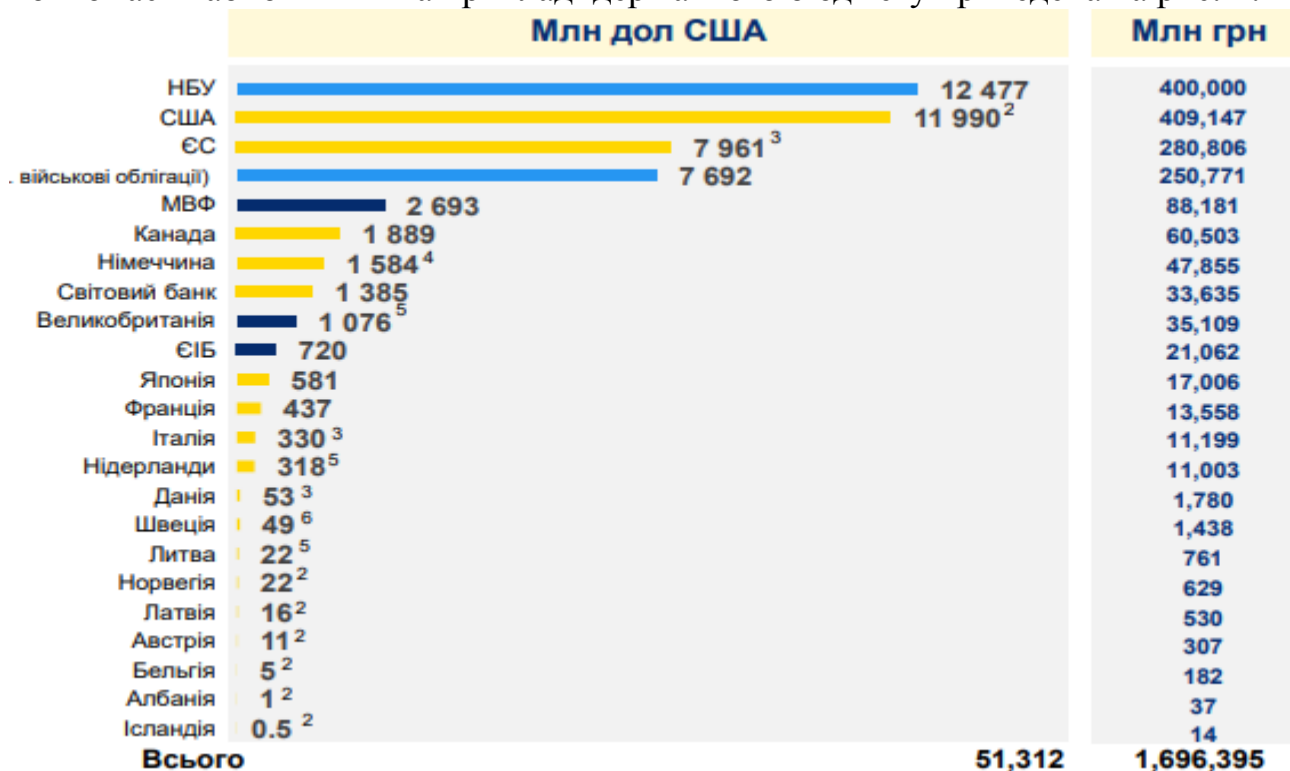

Рис. 1 – Джерела фінансування державного бюджету України за період з 24 лютого по 30 грудня 2022 року [4].

Дані щодо джерел фінансування державного бюджету свідчать, що найбільша частка ресурсів на життєдіяльність держави надійшла від Європейського Союзу – 52,4%, 23,5% – від НБУ, 24,1% – від США.

Наразі, попри безпрецедентні виклики війни Уряду вдається вирівнювати катастрофічне падіння валового внутрішнього продукту фінансовими інструментами. Зокрема, Радою з фінансової стабільності визначено, що попри продовження війни, інфляція у 2023 році сповільниться та залишатиметься керованою завдяки заходам НБУ та уряду, а також підтримці міжнародних партнерів. НБУ також продовжуватиме вживати заходів для збільшення привабливості фінансових інструментів [3].

Висновки. Чинні моделі фінансових інструментів в умовах воєнного стану виконують завдання фінансування заходів національної безпеки і оборони, стабілізації економіки та соціальної підтримки населення України. Виклики, з якими зіткнулася фінансова система, були частково подолані, завдяки діям Уряду, НБУ та підтримці міжнародних партнерів і світової спільноти. Наразі, подальший їх розвиток передбачає формування ринку фінансових інструментів, спорідненого і інтегрованого у світовий глобальний простір. Потребуються значні зусилля для фінансування поствоєнного відновлення, у якому вони відіграватимуть основну роль.

Література:

1. Інфляційний звіт. Січень 2023 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4 (дата звернення: 29.01.2023).

2. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk> (дата звернення:29.01.2023).

3. Рада з фінансової стабільності підтримала заходи із забезпечення макрофінансової стабільності та погодила проведення оцінки стійкості банків. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/rada-z-finansovoyi-stabilnosti-viznachila-prioritetni-napryami-dokladannya-spilnih-zusil-dlya-podolannya-viklikiv-sprichinenih-povnomasshtabnoyu-viynoyu> (дата звернення:29.01.2023).

4. Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435 (дата звернення:29.01.2023).

5. Tulush L. D., Radchenko O. D., Leontovych S. P. (2022). State regulation of financial security under military conditions. The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, pp. 331-338. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-41> (дата звернення:29.01.2023).

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Г.І. РИБАК, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

А.М. БЕЛЯВЦЕВА, магістр

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

В сучасних умовах глобалізації економічної діяльності, підприємства стикаються з різноманітними викликами та загрозами. Невизначеність є однією з найбільш поширених загроз, яка пов'язана з невизначеністю ринкових умов, ризиками політичної нестабільності, зміною законодавства, технологічними змінами та іншими факторами. Це призводить до зниження економічної безпеки підприємств та погіршення їх фінансового стану. У зв'язку з цим, розвиток та застосування стратегій та методів для забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності є надзвичайно важливим завданням.

Одним з ключових факторів, який впливає на економічну безпеку підприємства, є забезпечення фінансової стабільності. Умови невизначеності можуть призвести до негативних змін в фінансовому стані підприємства, що може призвести до його банкрутства. Тому, однією з першочергових задач для забезпечення економічної безпеки підприємства є забезпечення фінансової стабільності та мінімізація ризиків фінансових збитків.

Для забезпечення фінансової стабільності підприємства в умовах невизначеності, необхідно розробляти та застосовувати ефективні методи управління ризиками. Один зі способів мінімізації ризиків полягає у диверсифікації бізнесу та розширенні продуктової лінійки. Це дозволить підприємству зменшити залежність від одного виду продукту або ринку, що знизить ризик фінансових збитків у разі виникнення невизначеності.